

νά ἐπισκεφθοῦν τὴν πατρίδα των, ἀλλὰ δὲν θὰ εὔρουν ἐκεῖ τοὺς τάφους τῶν πατέρων των.

Ἐὰν λάβετε αὐτὸ ὑπ' ὄψιν θὰ μὲ συγχωρήσετε, διότι Σᾶς παρουσιάζω σήμερον ἓνα βιβλίον, τὸ ὁποῖον εἶναι ξένον πρὸς τὴν ἐπιστήμην εἰς τὴν ὁποίαν ἔχω ἀφιερῶσει τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΑ. — Περὶ τῆς συγγενοῦς μελανώσεως τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὑπὸ Γεωργ. Φ. Κοσμετάτου.

Εἰς προηγουμένας ἀνακοινώσεις ἡμῶν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ (Πρακτ. Ἀκαδ., τόμ. 24 (1949) σ. 38 κ.έξ. καὶ τόμ. 25 (1950) σ. 362 κ.έξ.) σχετικῶς πρὸς τὴν μελαγχρωστικὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐπραγματεύθημεν περὶ συναφῶν πρὸς τὸ θέμα τοῦτο ζητημάτων. Σήμερον θὰ προσθέσω συμπληρωματικὰ τινὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν συγγενῆ μελάνωσιν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἥτοι τὴν παρουσίαν περισσοτέρας ποσότητος μελαγχρωστικῆς εἰς μέρη ἔνθα εἴτε ὑφίσταται φυσιολογικῶς τοιαύτη, ἢ καὶ ὅταν αὕτη τελείως ἐλλείπῃ.

Φυσιολογικῶς μελαγχρωστικὴ οὐσία παρατηρεῖται ἐν τῷ ὀφθαλμῷ εἰς τὸν ἀγγειώδη αὐτοῦ χιτῶνα, καθὼς καὶ εἰς τὸ μελάχρουν ἐπιθήλιον τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς, ἐνῶ ἕτερα μέρη τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὡς ἡ θηλὴ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου, ὁ ἰδίως ἀμφιβληστροειδῆς, τὸ ὑαλοειδὲς σῶμα, ὁ φακός, καὶ ὁ κερατοειδῆς στερεοῦνται τελείως τῆς οὐσίας ταύτης. Πᾶσα ἐπομένως ἀνώμαλος παρουσία μελαγχρωστικῆς ἀποτελεῖ συγγενῆ ἀνωμαλίαν εἰς φυσιολογικὸν ὀφθαλμόν, ὀνομάζεται δὲ αὕτη μελάνωσις.

Κατωτέρω θ' ἀναφέρωμεν τὰς ἡμετέρας παρατηρήσεις σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, καθὼς καὶ τὴν ἐξήγησιν τῆς συγγενοῦς ταύτης ἀνωμαλίας, βασιζόμενοι ἐπὶ ἰδίων σπανίων περιπτώσεων, δίδομεν δὲ συγχρόνως καὶ τὴν ἐξήγησιν ταύτης «Μελάνωσις τοῦ σκληροῦ χιτῶνος». Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λευκὴν φυλὴν, εἰς ἣν φυσιολογικῶς σπανιώτατα ἀπαντᾷ μελαγχρωστικὴ οὐσία, εἰς περίπτωσιν μελανώσεως τοῦ χιτῶνος τούτου, αὕτη ἀναφαίνεται ὑπὸ μορφὴν μικρῶν ἢ καὶ μεγαλυτέρων κατὰ τὴν ἔκτασιν μελανῶν κηλίδων ἢ καὶ περιοχῶν εὐκόλως ὄρατων καὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Πλὴν ὅμως τούτων ἄπαξ μόνον παρατηρήσαμεν τὴν μελάνωσιν καταλαμβάνουσαν τὸσάυτην ἔκτασιν, ὥστε αὕτη νὰ καλύπτῃ σχεδὸν ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ προσθίου τριτημορίου τοῦ σκληροῦ. Ἀντιθέτως πρὸς τὴν λευκὴν φυλὴν, ἡ μελάνωσις τοῦ σκληροῦ παρουσιάζεται συνήθως εἰς τὴν μογγολικὴν καὶ μαύρην φυλὴν.

Ἡ μελάνωσις τῆς ἱριδος ἔχει ὡσαύτως ἐνδιαφέρον, διότι, ὅταν καταλαμβάνῃ ὀλόκληρον τὴν ἔκτασιν αὐτῆς, περιορίζεται δὲ εἰς τὴν ἱριδα τοῦ ἐνὸς μόνον ὀφθαλ-

μοῦ, τότε ἔχομεν *ετεροχρωμίαν*, οὐχὶ ἐξ ἑλλείψεως μελαγχρωστικῆς, ὡς ἄλλοτε ἀνέφεραμεν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐκ περισσείας τῆς οὐσίας ταύτης. Ἡ αὐξησης τῆς ποσότητος τῆς μελαγχρωστικῆς, εἴτε περιορίζεται περὶ τὸ κορικὸν χεῖλος τῆς ἱριδος, εἴτε ἐμφανίζεται καὶ κατὰ τομῆς, ὅποτε ἡ ἱρις φαίνεται διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἐλλείπουσα ἐκ πρώτης ὄψεως κατὰ τὸ μέρος τῆς παρουσίας τῆς μελαγχρωστικῆς, ἐνῶ πραγματικῶς πρόκειται περὶ ψευδοκλωβώματος τῆς ἱριδος. Ἄλλοτε τέλος ἡ μελαγχρωστικὴ ἐντοπίζεται εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ἱριδος, σχηματίζουσα, περιέργως μάλιστα, εἶδος ψηφίων τοῦ ἀλφαβήτου ἢ καὶ ὠρῶν ὠρολογίου.

Ἡ ἐμφάνισις διασπάρτων μελανῶν κηλίδων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἱριδος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ ν' ἀποδώσωσιν εἰς ταύτας διαγνωστικὴν σημασίαν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀναλόγως τῆς ἐντοπίσεως μελανῆς τινος κηλίδος ἐπὶ τῆς ἱριδος, ὑπαρξιν νοσήματος ὀργάνου τινὸς τοῦ σώματος. Ἡ μέθοδος αὕτη καλουμένη *ιριδοσκοπία*, εἶναι ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν ἐνταῦθα, ἐσφαλμένη, βασιίζεται δὲ ἐπὶ τινος, ὡς λέγουσι, παρατηρήσεως ἐπὶ γλαυκός, εἰς τὴν ὁποίαν κατόπιν κατάγματος τοῦ ποδός τῆς ἐνεφανίσθη ἀμέσως μελανὴ κηλὶς ἐπὶ τῆς ἱριδος τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς!

Εἰς ἐτέρας περιπτώσεις ἡ μελαγχρωστικὴ συσσωρεύεται ἀνωμάλως εἰς τὸ χεῖλος τῆς κόρης ὑπὸ μορφὴν μελανῶν ἐπαρμάτων κρεμωμένων δίκην μικρῶν ραγῶν σταφυλῆς. Τὰ ἐπάρματα ταῦτα ὠνόμασα πρὸ ἐτῶν *μελανοβοτρυδία τῆς κόρης*. Ταῦτα σπανιώτατα ἀπαντῶσι παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐνῶ παρατηροῦνται σταθερῶς εἰς τινα ζῶα, ἔχουσι δὲ μάλιστα καὶ ἰδίαν φυσιολογικὴν λειτουργίαν.

Οὕτω εἰς τινὰς ἰχθύς τοῦ εἴδους τῶν «*φακοστόμων*», παρατηρεῖται ἐν μόνον μελανοβοτρυδίων εὐμέγεθες, ὅπερ συστελλόμενον καὶ διαστελλόμενον ἀποφράσσει περιοδικῶς ἐν εἶδει διαφράγματος τὴν κόρην καὶ ἐμποδίζει οὕτω τὴν εἴσοδον τοῦ φωτός εἰς τὸν ὀφθαλμόν, καὶ ἀναπληροῖ τὸν σφιγκτήρα τῆς κόρης, ὅστις ἐλλείπει εἰς τοὺς ἀνωτέρω ἰχθύς.

Εἰς ἐτέρους ὀργανισμοὺς τὸ μελανὸν τοῦτο μελανοβοτρυδίων ἀποτελεῖ ἀτελὲς μόνον διάφραγμα· εἰς τὸν ἀνθρώπον τὰ μελανὰ ταῦτα σωματῖα ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τοῦ *Greef* ὡς ὑπόλειμματα τοῦ ἀνωτέρω διαφράγματος. Κατὰ τὴν γνώμην μας τὰ μελανοβοτρυδία παριστάνουν μικροὺς ἐπικουρικοὺς ἀδένας ἐκκρίνοντας ὕδατοειδὲς ὑγρόν, καὶ οἵτινες εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις δύνανται νὰ ἐξαλλαγῶσιν εἰς ὄγκους τύπου μελανωμάτων.

Ἄλλὰ καὶ ὁ *χοριοειδὴς* χιτῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ περιέχει ἐνίοτε περισσοτέραν τοῦ φυσιολογικοῦ μελαγχρωστικὴν, εἶναι δὲ καταφανῆς ἡ διαφορὰ τῆς ὀφθαλμοσκοπικῆς εἰκόνης τοῦ βυθοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν χροιάν αὐτοῦ εἰς τὰ ξανθὰ καὶ μελαγχροινὰ ἄτομα, ὅποτε εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἡ χροιά εἶναι μελανωτέρα μὴ ἔχουσα ὅμως οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὀράσεως.

Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχει καὶ ἡ μελάνωσις τῆς ὀπτικῆς θηλῆς, ἥτις στερεῖται φυσιολογικῶς μελαγχρωστικῆς οὐσίας εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐνῶ παρατηρεῖται τοιαύτη εἰς σπανιωτάτας περιπτώσεις, καταλαμβάνουσα μάλιστα μερικῶς ἢ καὶ ὀλικῶς τὴν ὀπτικὴν θηλήν, ὅποτε καὶ ὀνομάζεται μελανὴ θηλή ἢ καὶ μελανὸν ὀπτικὸν νεῦρον. Ἡμεῖς ἐν τῷ ὀφθαλμιατρικῷ δις μόνον παρατηρήσαμεν μελάνωσιν τῆς ὀπτικῆς θηλῆς εἰς μεγάλην ἔκτασιν, τὴν περίπτωσιν δὲ ταύτην ἀνεκοίνωσεν ἐν τῇ ἑλλην. ὀφθαλμολογικῇ ἐταιρείᾳ ὁ πρῶν ἐπιμελητῆς μας κ. Ι. Νικολακόπουλος. Ἀλλὰ ἐὰν ἡ μελάνωσις τῆς ὀπτικῆς θηλῆς εἶναι σπανιωτάτη εἰς τὸν ἄνθρωπον, αὕτη παρατηρεῖται κανονικῶς εἰς τὸν πίθηκον, τὸν κροκόδειλον καὶ εἰς τινὰ ἄλλα ζῶα, ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐδεμίαν διαταραχὴν τῆς ὁράσεως ἐπιφέρει.

Ἄλλη τέλος ἀξία λόγου σπανία συγγενῆς μελάνωσις εἶναι ἡ τῆς ἐγκανθίδος, μικροῦ σαρκώδους ἐπάρματος κειμένου ἐν τῷ δακρυϊκῷ λιμνίῳ τοῦ ἔσωκανθοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ ἥτις προέρχεται ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἡμετέρων μικροσκοπικῶν ἐρευνῶν ἐκ τοῦ ἐπιθηλίου τοῦ ἐπικαλύπτοντος ταύτην.

* *

Ἐξήγησις καὶ σημασία τῆς συγγενοῦς μελάνωσεως τοῦ ὀφθαλμοῦ.—Πλὴν τῆς φυσιολογικῆς λειτουργίας τῆς μελαγχρωστικῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ, καθὼς καὶ τῆς ἐμβρυολογικῆς προελεύσεως ταύτης ἐκ τῶν χειλέων τῆς μυελικῆς αὐλάκος, ἐξ ἧς διαπλάσσεται καὶ τὸ κεντρικὸν σύστημα, (ιδεὲ ἀνακοίνωσίν μου εἰς Πρακτικὰ Ἀκαδημίας τόμ. 24 (1949), σ. 38 κ.ἐξ.) ἡ περίσσεια τῆς οὐσίας ταύτης ἀποτελεῖ καθαρῶς συγγενῆ ἀνωμαλίαν.

Τὸ ὅτι παρατηρεῖται μελαγχρωστικὴ εἰς μέρη ἐνθα δὲν ὑπάρχει φυσιολογικῶς τοιαύτη, τοῦτο ἐξηγεῖται διὰ μεταναστεύσεως καὶ ἐντοπίσεως μελανοβλαστῶν ἐκ γεινιαζόντων μερῶν, ἐνθα ὑφίσταται καταβολὴ τοιαύτης οὐσίας, ἡ δὲ περίσσεια ταύτης ἐξ ἀνωμάλου πολλαπλασιασμοῦ τῶν μελανοφόρων κυττάρων, τῶν εὑρισκομένων ἤδη φυσιολογικῶς ἐν τινὶ μέρει τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Οὕτω ἡ περίσσεια τῆς μελαγχρωστικῆς τῆς ἱριδος προέρχεται ἐκ τοῦ μελαγχροῦ ἐπιθηλίου αὐτῆς ἢ καὶ ἐκ τῶν μελαγχρῶν κυττάρων τῆς ἰδίας οὐσίας τῆς ἱριδος. Ἡ μελάνωσις τοῦ σκληροῦ προέρχεται ἐκ τῶν σπανίως ἀπαντώντων ἐν τῷ χιτῶνι τούτῳ κυττάρων μελαγχρωστικῆς ἢ καὶ ἐκ μεταναστεύσεως μελαγχρῶν κυττάρων ἐκ τοῦ χοριοειδοῦς. Ἐκ τῶν κυττάρων μάλιστα τούτων δύνανται βραδύτερον νὰ παραχθῶσι καὶ διαφόρου ὕψους κακοήθεις ὄγκοι, ἥτοι μελανοεπιθηλιώματα, ἢ μελανοσαρκώματα. Ἡ μελάνωσις τῆς ὀπτικῆς θηλῆς εἶναι μεσοδερματικῆς προελεύσεως ἐκ τοῦ χοριοειδοῦς, ἢ καὶ ἐπιθηλιακῆς ἐκ τοῦ μελαγχροῦ ἐπιθηλίου τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν ἐγκανθίδα, ἡ παρουσία τῶν μελανογρῶν

κυττάρων εξηγείται εκ τῆς δερματικῆς προελεύσεως ταύτης, δηλαδή εκ τῶν βλεφάρων, ὡς πρὸ ἐτῶν ἀπεδείξαμεν τοῦτο. (Διδακτορικὴ διατριβή, 1898, Παρίσιοι).

Ὡς πρὸς τὴν κληρονομικότητα τῆς μελανώσεως τοῦ ὀφθαλμοῦ, μία μόνον παρατήρησις ὑπάρχει, ἡ τοῦ *Burguin*, εἰς τρεῖς διαδοχικὰς γενεὰς μὴ παρουσιαζούσας ὅμως αἰμομιξίαν.

Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τῆς συγγενοῦς μελανώσεως τῶν ὀφθαλμῶν ἀναλόγως τῆς φυλῆς, τοῦτο ἔχει σημασίαν καὶ ἀπὸ ἀνθρωπολογικῆς ἀπόψεως. Εἶναι γνωστόν ὅτι μελάνωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ παρατηρεῖται κυρίως εἰς τοὺς Ἰάπωνας, ἐνῶ παρ' ἡμῖν εἶναι σπανία, παρατηρουμένη εἰς ἄτομα, ἅτινα φέρουν μελάνωσιν καὶ εἰς ἕτερα μέρη τοῦ σώματος, ὡς εἰς τὸ δέριμα, τὸ τριχωτὸν τῆς κεφαλῆς καὶ ἀλλαχοῦ. Τὸ ὅτι ἡ μελάνωσις ἀναφαίνεται φυσιολογικῶς εἰς ζῷα, τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ καὶ καθ' ἡμᾶς ἀπόδειξιν προγονικῆς καταστάσεως, ὡς τινὲς διατείνονται. Τέλος ἡ συγγενὴς μελάνωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ παριστᾷ στάσιμον ἀνωμαλίαν πλὴν ὀρισμένων τινῶν περιπτώσεων καθ' ἃς καὶ μελανοφόροι στίλοι ἀκόμη δύνανται νὰ προκαλέσωσιν ἐμφάνισιν κακοήθων μελανῶν ὄγκων.

Αἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα κλινικὰ παρατηρήσεις ἔχουν βεβαίως περισσότερον ἐνδιαφέρον ὡς τοιαῦτα εἰς τὴν παθολογίαν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἀναφέρω ὅμως ταύτας ἐνταῦθα, ἐπειδὴ θ' ἀποτελέσωσι τὴν βάσιν προσεχοῦς ἀνακοινώσεώς μου ἀφορώσης εἰς τὴν βιολογικὴν ἐν γένει σημασίαν τῆς μελαγχρωστικῆς οὐσίας τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίων μικροσκοπικῶν ἐρευνῶν.

* *

Ὡς πρὸς τὸν ἐν χρήσει ὄρον μελάνωσις προσθέτω ὅτι ἐν τινι συζητήσει γενομένη ἐν τῇ Ἑλλην. Ἀνθρωπολογικῇ Ἐταιρίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1927, ὁ κ. *I. Κούμαρης* ἐπρότεινεν ἀντὶ τοῦ ὄρου μελάνωσις τὸν ὄρον μελανισμός ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀλφισμός, θεωρῶν ὡς μελάνωσιν τὴν παθολογικὴν ἐμφάνισιν τῆς μελανίας. Ὁ κ. *Γ. Σκλαβοῦνος*, ἂν καὶ δὲν ἀποκρούει τὸν ὄρον μελανισμός, νομίζει ὅτι καλύτερον εἶναι νὰ παραμείνῃ ὁ ὄρος μελάνωσις, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ διεθνὴς ὀρολογία, νὰ προστεθῇ ὅμως καὶ τὸ εἶδος τῆς μελανώσεως «κληρονομικὴ», ἢ «παθολογικὴ». Ἡμεῖς ἐπροτιμήσαμεν εἰς τὸν τίτλον τῆς παρουσίης ἀνακοινώσεως τὸν ὄρισμόν «συγγενὴς μελάνωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ», κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὴν παθολογικὴν τοιαύτην.

ΦΥΣΙΚΗ. — Περὶ τῶν θερμοϊοντικῶν φαινομένων τῶν ἠλεκτρικῶν σπινθήρων, ὑπὸ *Βασιλείου Αἰγινήτου**.

Τὰ σπουδαῖα, τόσον ἀπὸ θεωρητικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως, ἠλεκτρικὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα παρατηροῦνται περίξ τῶν διαφυρομένων σωμάτων ἐκλή-

* BAS. EGINITIS, Sur les phénomènes thermo-ioniques des étincelles électriques.